

Boordtabel van het concurrentievermogen van de Belgische economie

Executive summary

01 Algemene context

02 Prijs- en kostenconcurrentievermogen

03 Niet-kostenconcurrentievermogen

04 Duurzame ontwikkeling en sociale cohesie

Juni 2015

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

4. Duurzame ontwikkeling en sociale cohesie

Volgens László Andor, EU-commissaris voor werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie: “De structurele transformatie van de economie in een groene economie met efficiënt gebruik van de hulpbronnen verandert de situatie in alle sectoren. Ze biedt de mogelijkheid kwalitatieve banen te creëren die compatibel zijn met de bescherming van het milieu, terwijl ze bijdraagt aan het herstel en werkt aan duurzaam welzijn voor de toekomstige generaties. Als we passende maatregelen nemen, zullen we van de groene economie een belangrijke motor van het globale concurrentievermogen van Europa maken, ten dienste van de verwezenlijking van de doelstellingen van de “Europa 2020”-strategie.”

Verder blijkt uit de modelvorming van de OESO, voorgesteld in de Milieuvooruitzichten voor 2050, dat regeringen die groene groei centraal plaatsen in de ontwikkeling, kunnen komen tot een duurzame economische groei en sociale stabiliteit, het milieu beschermen en de hulpbronnen beschermen voor de toekomstige generaties⁸⁴.

Bovendien wijst het recente concept van “Creating Shared Value”, dat wordt beschreven door Porter en Kramer (2011), op de mogelijkheid om aan de maatschappelijke behoeften te voldoen (alle economische, sociale of milieubehoefte van een samenleving), terwijl er tegemoetgekomen wordt aan de doelstellingen van de ondernemingen.

Door duurzaamheid in de waardeketens te integreren en innovatie of de herpositionering op traditionele markten te bevorderen, kunnen de gedeelde waarden “toegevoegde waarde verschaffen” door de productiviteit van de onderneming en het welzijn van de werknemers te verhogen en door winst op te leveren voor de gemeenschap. Deze gedeelde waarden dragen op deze manier bij tot het mee in rekening brengen van externe factoren (zoals energievervalsing, vervuiling).

Om de economische en financiële crisis te overwinnen en de transformatie van de economie in een groene economie te meten, heeft de Europese Unie (EU) de “Europa 2020”-strategie uitgewerkt, gevolgd door het “EU 2030 energie- en klimaatpakket” met als doel om de economie van de Unie intelligent, concurrerend, duurzaam en inclusief te maken met hoge niveaus van tewerkstelling, productiviteit en sociale cohesie.

In dit verband heeft de Europese Commissie voorgesteld om doelstellingen vast te leggen voor de EU, zoals:

- Klimaatverandering en duurzame energie:
 - De uitstoot van broeikasgassen (BKG) met 20 % verminderen ten opzichte van 1990 (Europa 2020). Dit percentage werd verhoogd tot 40 % in het EU 2030-pakket.
 - Het hernieuwbare aandeel in de finale energie met 20 % verhogen. Dit percentage werd verhoogd tot 27 % in het EU 2030-pakket.
 - De energie-efficiëntie met 20 % verhogen (Europa 2020). Dit percentage werd naar boven bijgesteld (27 %) in het EU 2030-pakket.

⁸⁴ OESO (2013), Groene groei centraal plaatsen in de ontwikkeling, 5 juni.

- Strijd tegen armoede en sociale uitsluiting:
 - Het aantal personen dat getroffen of bedreigd wordt door armoede en sociale uitsluiting met minstens 20 miljoen verminderen.

In dit deel wordt ingegaan op de positie van België inzake duurzame ontwikkeling en sociale cohesie. De nationale doelstellingen verkregen door de omzetting van de bovengenoemde Europese doelstellingen vormen het kader voor de analyse van de verschillende indicatoren.

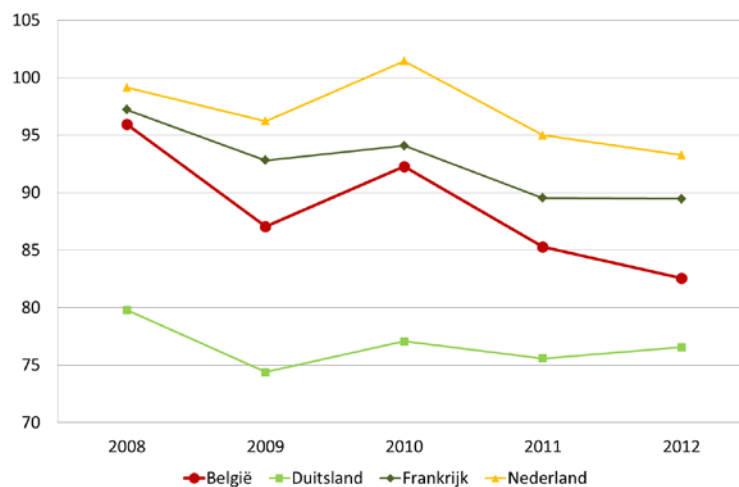
Duurzame ontwikkeling

Door de ratificatie van het Kyoto-protocol in 2002 verbond België zich ertoe om zijn uitstoot van broeikasgassen (BKG) met 7,5 % te verminderen in de periode 2008-2012 ten opzichte van het referentieniveau⁸⁵. Uit de analyse van de gegevens van Eurostat blijkt dat in dezelfde periode België inderdaad zijn uitstoot gemiddeld met 11 % verminderde (op jaarbasis), of 3,5 procentpunt beter dan de beoogde doelstelling. Het is belangrijk op te merken dat de ingevoerde uitstoot van broeikasgassen (bijvoorbeeld die in verband met de productie van goederen die vervaardigd worden in opkomende economieën en gekocht en geconsumeerd worden in België) niet in aanmerking wordt genomen in de nationale inventarissen van de uitstoot. Ons verlies aan concurrentievermogen, met name ten opzichte van de BRICS-landen⁸⁶, heeft er echter toe geleid dat we minder in Europa en meer in deze landen produceren.

Grafiek 4-1. Uitstoot van broeikasgassen

Index van de uitstoot van broeikasgassen (in CO₂-equivalent), 1990 = 100.

-70-

Bron: Eurostat.

Op de Doha-conferentie in 2012 werd het Kyoto-protocol verlengd met een nieuwe reductiedoelstelling: tussen 1990 en het gemiddelde van de periode 2013-2020 moet een reductie met 20 % van de BKG worden bereikt door de EU28. Voor deze nieuwe doelstelling heeft België zich ertoe verbonden om zijn uitstoot van broeikasgassen met 15 % te verminderen.

⁸⁵ Het referentieniveau (100) verwijst naar het niveau van de uitstoot van broeikasgassen berekend voor het "referentiejaar" in het kader van het Kyoto-protocol, namelijk 1990 voor het niveau van de CO₂-, CH₄- en N₂O-uitstoot en 1995 voor het niveau van de uitstoot van gefluoreerde gassen (HFK, PFK en SF₆) (de keuze van 1995 als referentiejaar voor gefluoreerde gassen wordt toegestaan door het Kyoto-protocol).

⁸⁶ BRICS is een Engelstalige afkorting om een groep van vijf "opkomende" landen aan te duiden die jaarlijks bijeenkomen: Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Om de doelstelling van de *Strategische federale langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling* te bereiken, dat wil zeggen 80 % tot 95 % minder uitstoot van broeikasgassen in 2050 ten opzichte van 1990 zijn gemiddelde jaarlijkse reducties van 3,6 % tot 7 % noodzakelijk tussen 2012 en 2050.

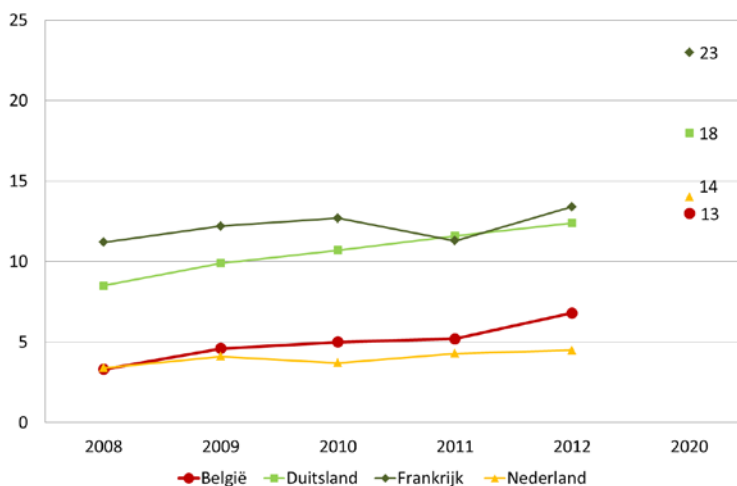
Volgens de aanbevelingen van de Raad van de Europese Unie van 8 juli 2014: “zal ons land zijn doelstelling van 15 % minder emissies van broeikasgassen in sectoren die niet onder het EU-emissiehandelssysteem vallen tegen 2020, niet halen, althans niet zonder een beroep te doen op flexibiliteitsmechanismen. De initiatieven die worden genomen, lijken samenhang en richting te missen en het blijft onduidelijk wat het gecombineerde effect zal zijn van maatregelen om de emissies, in het bijzonder van de vervoerssector en van gebouwen, terug te dringen. De verlaging van de btw op elektriciteit zou de inspanningen op dat gebied verder kunnen ondermijnen”⁸⁷.

Toch is het noodzakelijk dat België en de Europese Unie deze doelstellingen behalen, omdat volgens het Stern-verslag over de economie van de klimaatverandering van 2006: “zelfs bij meer gematigde opwarmingsniveaus, alles – van de gedetailleerde studies van de gevolgen op regionaal en sectoraal niveau van de veranderingen van klimaatschema’s tot de economische modellen van de effecten op wereldschaal – suggereert dat de klimaatverandering ernstige gevolgen zal hebben op de wereldproductie, op het menselijk leven en op het milieu. De kosten veroorzaakt door extreem slecht weer (zoals overstromingen, droogte en stormen) stijgen nu al, ook voor de rijke landen. De kosten van initiatieven om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen zijn veel lager dan die van nietsdoen. De initiatieven in reactie op de klimaatverandering vereisen een fundamentele transformatie van onze energieproductie- en consumptiewijzen”⁸⁸.

-71-

Grafiek 4-2. Aandeel van hernieuwbare energieën in het bruto finale energieverbruik

In %.

Bron: Eurostat.

⁸⁷ Aanbevelingen Raad van de Europese Unie (2014), Aanbevelingen raad over het nationale hervormingsprogramma 2014 van België en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2014 van België, blz. 4, 8 juli.

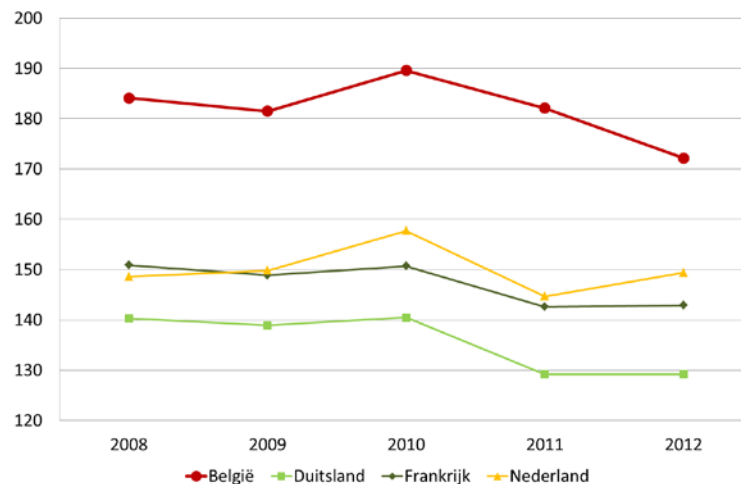
⁸⁸ Nicholas Stern (2006), [Stern Review: the Economics of Climate Change](#), oktober, blz. 7.

In 2012 bedroeg het aandeel van hernieuwbare energieën in het finale energieverbruik 13,4 % in Frankrijk, 12,4 % in Duitsland, 6,8 % in België (bij een nationale doelstelling van 13 % in 2020) en 4,5 % in Nederland. Volgens prognoses van het Federaal Planbureau⁸⁹ zou het aandeel van 13 % hernieuwbare energie bereikt kunnen worden in 2020.

In de periode 2008 – 2012 is de productie van hernieuwbare energie in ons land vermenigvuldigd met 1,7 om van 16,8 TWh (terawattuur) naar 28,5 TWh te gaan in 2012. In 2012 werd iets meer dan de helft van deze energie geproduceerd voor verwarmingsdoeleinden (14,3 TWh), ongeveer een derde in de vorm van elektriciteit (10,4 TWh) en de rest in de vorm van brandstof (biobrandstof) voor transport (3,8 TWh)⁹⁰.

Grafiek 4-3. Energie-intensiteit van de economie

In kg olie-equivalent per 1.000 euro.

-72-

Bron: Eurostat.

De energie-intensiteit⁹¹ meet de energie-efficiëntie van een economie. Een hoge energie-intensiteit komt overeen met een “energiegulzige” economie voor een gegeven bbp-niveau. België had een energie-intensiteit van 0,17 ton olie-equivalent⁹² (toe) in 2012, tegenover 0,14 toe voor de EU28. Nederland, Frankrijk en Duitsland stonden op respectievelijk op 0,15, 0,14 en 0,13 toe. Enkele zeer energie-intensieve bedrijfstakken, zoals de petrochemische sector en de metallurgie, vormen immers een belangrijk deel van de Belgische economie en van de industriële sector in het bijzonder. In de periode 2010-2012 is de energie-intensiteit van ons land echter met 9 % gedaald als gevolg van de daling met 8 % van het primaire energieverbruik. Deze ontwikkeling is voornamelijk toe te schrijven aan de technologische vooruitgang en de maatregelen in het kader van de Belgische en Europese beleid ter beperking van het energieverbruik⁹³.

⁸⁹ Federaal Planbureau (2014), Energievooruitzichten: boodschappen voor de toekomst, 17 oktober.

⁹⁰ APERe (2014), Belgisch observatorium voor hernieuwbare energie, statistisch overzicht van België.

⁹¹ Ze wordt berekend als de verhouding tussen het primaire energieverbruik en het bbp.

⁹² Het ton olie-equivalent (toe) is een maateenheid voor energie. Soms is het 41,868 GJ waard, soms wordt het afgerond op 42 GJ; het staat voor de verbrandingswaarde van een gemiddelde ton olie.

⁹³ <http://www.indicators.be/nl/indicator/energie-intensiteit-van-de-economie>.

“De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Als België zijn energieverbruik blijft verlagen, leiden zijn inspanningen, onder overigens gelijke omstandigheden, tot een daling van de jaarlijkse energiefactuur van het land, tot een vermindering van de blootstelling aan schommelingen van de grondstoffenprijzen en aan geopolitieke risico's, een verbetering van de veiligheid van de energievoorziening, de creatie van banen, een lagere uitstoot van de broeikasgassen die verantwoordelijk zijn voor de klimaatverandering en bijgevolg tot een globale verbetering van het concurrentievermogen van België.

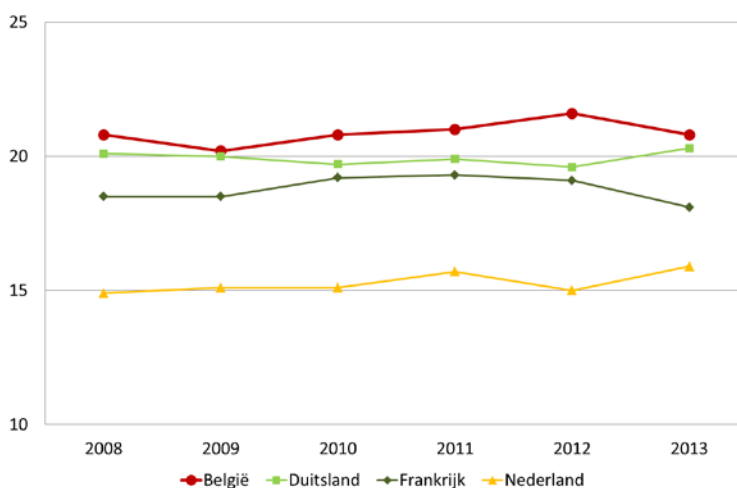
Sociale cohesie

Een persoon met een risico op armoede of sociale uitsluiting wordt volgens de Europese Commissie gedefinieerd als een persoon die getroffen wordt door ten minste één van de volgende drie voorwaarden:

- een risico op armoede na sociale overdrachten (inkomensarmoede),
- een situatie van ernstige materiële deprivatie of
- levend in een huishouden met een zeer lage arbeidsintensiteit.

Grafiek 4-4. Personen met een risico op armoede of sociale uitsluiting

In % van de totale bevolking.

Bron: Eurostat.

In de periode 2008-2013 is het aandeel van personen met een risico op armoede niet afgenomen in België en bij zijn belangrijkste handelspartners. Bovendien toonden België en Duitsland de slechtste resultaten in 2013, met respectievelijk 21 % en 20 % personen met een risico op armoede.

Naar aanleiding van de Europa 2020-strategie stelde België zich in zijn nationale hervormingsprogramma's (2011-2013) tot doel om het aantal personen met een risico op armoede of sociale uitsluiting met 380.000 te verminderen tussen 2008 en 2018, dat wil zeggen een daling van 17,3 %. In 2013 telde deze groep 2.286.000 miljoen personen. Bovendien vermeldt het nationale hervormingsprogramma voor 2014 de wil om de sociale bescherming van de bevolking te garanderen, om kinderarmoede te verminderen⁹⁴, om de actieve inclusie van personen die zich ver van de arbeidsmarkt bevinden te bevorderen door overleg met de federale entiteiten en om een bijdrage te leveren aan de strijd tegen slechte huisvesting en dakloosheid.

⁹⁴ Cf. het Nationaal Actieplan tegen kinderarmoede, 2013.

Toelichting bij de tabel: Op basis van de resultaten van het laatste beschikbare jaar (het jaar vermeld in de tweede kolom van de overzichtstabel) geven de groene en rode kleur informatie over de positie van het land ten opzichte van de drie handelspartners (groen voor de beste positie en rood voor de slechtste). De richting van de pijlen geeft alleen de wijziging in resultaten van het land ten opzichte van een jaar eerder en maakt dus geen vergelijking met de partnerlanden mogelijk. Met betrekking tot de indicatoren waarvan een "ranking" werd uitgevoerd, geven de pijlen de verandering van positie in de ranglijst aan.

Samenvatting duurzame ontwikkeling en sociale cohesie							
Indicatoren	Jaar	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Min	Max
Duurzame ontwikkeling							
Uitstoot van broeikasgassen	2012	82,6	76,6	89,5	93,3	49,9 (LV)	156,9 (MT)
		↘	↗	↘	↘	↘	↗
Aandeel van hernieuwbare energie in het bruto finale energieverbruik	2012	6,8	12,4	13,4	4,5	2,7 (MT)	51 (SE)
		↗	↗	↗	↗	↗	↗
Energie-intensiteit van de economie	2012	172,2	129,2	142,9	149,4	82,8 (IE)	669,9 (BG)
		↘	=	↗	↗	↘	↘
Sociale cohesie							
Bevolking met een risico op armoede of uitsluiting	2013	20,8	20,3	18,1	15,9	14,6 (CZ)	48,0 (BG)
		↘	↗	↘	↗	↘	↘

-74

		België	Duitsland	Frankrijk	Nederland
Duurzame ontwikkeling en sociale cohesie		0	2	1	1
		2	2	3	1
		2	0	0	2